

Tweede Kamer der Staten Generaal
Commissie OCW
Postbus 20019
2500 EA DEN HAAG
cie.ocw@tweedekamer.nl

datum
7 april 2014

ons kenmerk
7410-00/14-00697/KV/AdV/FvB/SD
Uw kenmerk

contactpersoon
Francien van Bohemen

onderwerp
bibliotheekwet

doorkiesnummer
070-3090540

e-mail
bohemen@debibliotheken.nl

Geachte leden van de commissie OCW,

De minister stuurde haar reactie op uw Kamervragen over het wetsontwerp bibliotheekwet (WSOB) op 20 maart jl. naar de Tweede Kamer. De Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) heeft met belangstelling kennis genomen van de inhoud. Graag stellen we u op de hoogte van onze reactie.

Bibliotheeknetwerk en bestuurlijke verantwoordelijkheid

De minister heeft in haar antwoorden een positieve en constructieve insteek voor de openbare bibliotheken. De minister spreekt vertrouwen uit in alle partijen die het bibliotheeknetwerk vormgeven. De lokale bibliotheek is belangrijk en kan niet vervangen worden door alleen de digitale variant van de bibliotheek, de landelijke digitale infrastructuur. Wij zijn blij met deze insteek. Toch kondigt de minister geen verandering in het wetsvoorstel aan ten aanzien van de rol van de gemeenten.

Wij vinden dat elke gemeente een openbare bibliotheek moet hebben. Met 6 miljoen bezoekers, 70 miljoen bezoeken per jaar en 66% van de jeugd jonger dan 18 lid van de bibliotheek, is de bibliotheek een voorziening die voor heel veel mensen bijdraagt aan ontwikkeling en educatie, aan kennis en informatie, aan leesvaardigheden en literatuur, en (digitale) informatievaardigheden. De bibliotheek is een openbaar toegankelijke, laagdrempelige plek in de gemeenschap waar mensen zonder verplichtingen naar toe kunnen om zich te ontwikkelen. Dat mogen gemeenten hun inwoners niet ontnemen.

Het vertrouwen dat dat minister uitspreekt in gemeenten is goed. Er is ook een keerzijde aan dat vertrouwen. Wat we missen in de wet en het memorie van toelichting is een goed vangnet voor het overleg dat in art. 6 lid 3 wordt voorgeschreven. De minister gaat in haar antwoorden uit van een jaarlijks bestuurlijk overleg tussen VNG, IPO en het ministerie van OCW. De Koninklijke Bibliotheek heeft de rol te monitoren of het netwerk functioneert en de openbare bibliotheken voldoen aan de wettelijke vereisten. Deze zaken zouden in een overleginfrastructuur met omschreven bevoegdheden gevat moeten worden om daadwerkelijk effectief te zijn. De Koninklijke Bibliotheek zou als voorzitter en secretaris het jaarlijkse bestuurlijk overleg moeten organiseren. Parallellen zijn te trekken met het Maatschappelijk

overleg betalingsverkeer. Met gestructureerd overleg wordt de kwaliteit van het netwerk en de individuele bibliotheken als maatschappelijke voorziening beter gewaarborgd.

Vanuit de zelfregulerende certificering in de bibliotheekbranche verkrijgt de Koninklijke Bibliotheek informatie over de kwaliteit van het netwerk. Met het onderzoek dat de Koninklijke Bibliotheek als stelseltaak verricht, wordt een goede basis gelegd voor het bestuurlijk overleg. Wij vinden dat dit gestructureerde overleg als onderdeel van de wet geregeld moet worden.

De functies waaraan de bibliotheek wettelijk moet voldoen

De wijze waarop de minister de functies en de borging daarvan - passend bij de omgeving en gemeente(n) waarin de bibliotheek functioneert - formuleert, doet recht aan het decentrale karakter van het openbaar bibliotheekwerk en de rol die de bibliotheek in de samenleving vervult. Het advies van de Commissie Cohen onderschrijft deze visie en de veranderende rol van de bibliotheek in de samenleving. Lokaal maatwerk en samenwerking in de lokale gemeenschap zijn van vitaal belang om de functies van de bibliotheek optimaal te laten zijn. We vinden dat een goed uitgangspunt voor openbare bibliotheken.

Lidmaatschap

De minister maakt in haar antwoorden duidelijk dat de fysieke en digitale bibliotheek één zijn. Toch wordt in het wetsvoorstel op het niveau van toegang en lidmaatschap, het lidmaatschap van de digitale diensten van de bibliotheek losgekoppeld van het lidmaatschap van de lokale bibliotheek. De minister is van mening dat een gebruiker die alleen digitale diensten van de bibliotheek wil gebruiken, niet belast moet worden met de fysieke kant van de bibliotheek.

Uiteraard vinden bibliotheken ook dat er geen gedwongen winkelnering moet zijn als de gebruiker alleen digitale diensten van de bibliotheek wil. Wel vindt de VOB dat het apart gaan opzetten van een gebruikersregistratie voor digital-only gebruikers een overbodige en kostbare administratie gaat opleveren, daar waar de gebruikersregistratie in alle lokale bibliotheken al georganiseerd is en benut wordt om gebruikers op de hoogte te stellen van nieuwe ontwikkelingen en diensten. Hier kunnen ook de gebruikers van alleen digitale diensten in ondergebracht worden. In de lokale ledenadministraties zijn de bibliotheekgebruikers geregistreerd en ligt een groot potentieel voor het digitale gebruik van de bibliotheek. De consequentie van de keuze van de minister om digital-only gebruikers los van de lokale bibliotheek te gaan registreren, betekent een aparte ledenadministratie. Dat is kostbaar en vraagt veel onderhoud. Tevens betekent dit dat de gebruiker die zowel fysiek als digitale diensten van de bibliotheek wil benutten, wordt geconfronteerd met twee lidmaatschappen, twee facturen, twee communicatiestromen. Voor de VOB een onwenselijke situatie.

De bibliotheken zijn van mening dat de huidige lokale ledenadministraties benut kunnen en moeten worden om alle gebruikers van de openbare bibliotheek, fysiek lokaal, digitaal en gecombineerd te registreren en - zeker niet onbelangrijk - om de gebruiker goed te kunnen informeren over wat de bibliotheek allemaal te bieden heeft, zowel in digitale als in fysieke vorm. Gebruikers die exclusief één soort dienstverlening van de bibliotheek benutten zijn naar het zich laat aanzien een kleine groep. We hebben immers te maken met een wereld waarin fysiek en digitaal in elkaar overlopen.

De transitie van digitaal en fysiek is in volle gang. We weten dat er jaarlijks 70 miljoen bezoeken worden afgelegd bij de lokale openbare bibliotheken. Om de digitale bieb een succes te laten worden, zijn juist fysieke bibliotheken en hun aldaar geregistreerde gebruikers hard nodig.

Jeugdcontributie

De minister handhaaft in het wetsvoorstel de vrijheid van de gemeenteraad om te besluiten jeugdcontributie te heffen. Wij vinden dat jeugdlidmaatschap gratis moet zijn. 66% van alle jongeren onder de 18 is lid van de bibliotheek. Juist voor deze groep biedt de bibliotheek grote ontwikkelingskansen. Het opwerpen van drempels voor de jeugd door jeugdcontributie vinden wij mede door de investeringen die er in bibliotheken worden gedaan een gemiste kans. Er wordt per jaar ongeveer een half miljard euro in de bibliotheekvoorziening geïnvesteerd. Ook op het terrein van e-books voor de jeugd zullen speciale afspraken met uitgevers gemaakt moeten worden. Laat de bibliotheek voor de jeugd zonder extra belemmeringen beschikbaar zijn.

In het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind bevat een expliciet artikel over garantie op toegang tot informatie (artikel 17), waarbij ook gesproken wordt over jeugdboeken. Mede in dat licht is in vele landen om ons heen de situatie dat er geen jeugdcontributie wordt geheven.

Overzicht contributie openbare bibliotheken internationaal		
Denemarken	Bij wet geregeld	Zowel voor jeugd als volwassenen
Zweden	Bij wet geregeld	Zowel voor jeugd als volwassenen
Noorwegen	Bij wet geregeld	Zowel voor jeugd als volwassenen
Finland	Bij wet geregeld	Zowel voor jeugd als volwassenen
USA	Verantwoordelijkheid op niveau van staten	Gratis voor de jeugd en vaak ook voor volwassenen
Singapore		Basispakket gratis
Australië		Gratis voor iedereen
Nieuw Zeeland	Geen wet	Gratis voor de jeugd
Spanje		Gratis voor iedereen
Vlaanderen		Contributievrijdom voor iedereen. Soms een laag administratief bedrag (ca. € 5,-)
Oostenrijk	Geen wet	Vrijwel overal contributievrijdom
Zwitserland	Geen wet	Over het algemeen gratis voor kinderen
Frankrijk	Geen wet	Lokaal beleid
Duitsland	Geen wet, op Bundeslandniveau geregeld	Over het algemeen gratis voor kinderen (wel wisselende leeftijdsgrens)

De Scandinavische landen kennen contributievrijdom en laten tevens de hoogste scores in PISA en PIRSL onderzoeken zien. Een goed leesklimaat lijkt daarom een voorwaarde voor goede leer- en schoolresultaten. En die zijn weer voorwaarden voor onze kenniseconomie.

E-lending

De minister geeft aan in het wetsontwerp dat zij zich zal inspannen om e-lending op de Europese agenda te krijgen. Wij zijn heel benieuwd naar de stappen die de minister gaat zetten. Ook de bibliotheken werken daaraan door enerzijds samenwerking in Europees verband. Op dit moment loopt de Europese bewustwordingscampagne *The right to e-read*. Daarnaast loopt er een procedure bij de Haagse rechtbank om prejudiciële vragen te stellen aan het Europese Hof op basis van een eerder Europees arrest. Dit zijn zaken die bijdragen om verder te komen om de digitale kant van de bibliotheek verder te ontwikkelen.

We stellen het op prijs indien we gedurende het traject van tijdens de behandeling van het wetsvoorstel nog verder met u kunnen overleggen over bovengenoemde punten. We zullen daarvoor binnenkort contact met u opnemen.

Met vriendelijke groet,

Kars Veling
Voorzitter

cc:

mevrouw H. van Bockxmeer (OCW)
de heer A.J.F. van Tongeren (OCW)
mevrouw A.E. Groeneveld (OCW)
mevrouw V. Frissen (SIOB)
de heer G.J. Procee (RvC)
de heer J. Daalmeijer (RvC)